

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 26. septembar 2012. god.
Br. ref.: RK305/12

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI75/10

Podnosilac

Blerim Hoxha

**Ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Kosova,
A. br. 942/2009 od 24. marta 2010. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Enver Hasani, predsednik
Kadri Kryeziu, zamenik predsednika
Robert Carolan, sudija
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija i
Ivan Čukalović, sudija

Zahtev

1. Podnosilac zahteva je Blerim Hoxha iz opštine Peć.

2. Podnosilac zahteva osporava presudu Vrhovnog suda Kosova, A. br. 942/2009 od 24. marta 2010. god., koja mu je uručena 13. aprila 2010. god.
3. Predmetna stvar zahteva je ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda A. br. 942/2009 od 24. marta 2010. god., kojom je odbijen žalbeni zahtev podnosioca zahteva za priznanje prava na penziju za lica sa ograničenim sposobnostima.
4. Podnosilac zahteva tvrdi da je došlo do kršenja člana 21. [Opšta načela], člana 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], člana 23. [Ljudsko dostojanstvo], člana 24. [Jednakost pred zakonom], člana 26. [Pravo na lični integritet], člana 27. [Zabrana mučenja, surovog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja], člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], člana 41. [Pravo na pristup javnoj dokumentaciji], člana 51. [Zdravstvena i socijalna zaštita] i člana 55. [Ograničenje prava i osnovnih sloboda] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav).
5. Zahtev je zasnovan na članu 113. stavu 7. Ustava, čl. 46, 47, 48. i 49. Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 56. stavu 2. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik o radu).

Postupak u sudu

6. Podnosilac zahteva je 4. avgusta 2010. god. podneo zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
7. Sud je 16. avgusta 2010. god. obavestio podnosioca zahteva i Vrhovni sud da je zahtev primljen i registrovan.
8. Predsednik je 21. oktobra 2010. god. imenovao sudiju Gjyljetu Mushkolaj za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje u sastavu sudija: Robert Carolan (predsedavajući), Altay Suroy i Snezhana Botusharova.
9. Sud se je 20. juna 2011. god. obratio OPAK-u tražeći razjašnjenje da li su podnosiocu zahteva bili uručeni pozivi da učestvuje na raspravi pred prvostepenim i drugostepenim organima OPAK-a.
10. OPAK je 4. jula 2011. god. poslao odgovor Sudu naglašavajući da je „preko nadležnog organa Službe za lekarske komisije obavio pregled 17. avgusta 2009. god. u veću u sastavu od tri lekara, koji svojim potpisima potvrđuju da su obavili „pregled i ocenu podnosioca zahteva, shodno članu 4. stavu 6. Zakona o penzijama za lica sa ograničenim sposobnostima (Zakon br. 2003/23)“. Vezano sa tim, OPAK je dostavio dokaze Sudu, tj. fotokopije gorenavedenih pregleda. OPAK je u istom dopisu takođe izneo da podnosilac zahteva nije bio prisutan tokom rasprave u drugom stepenu i da navod u odluci br. 5093399 od 23. oktobra 2009. god., u kojem je navedeno da je bio prisutan, predstavlja administrativnu grešku.
11. Dana 2. jula 2012. god., predsednik je imenovao sudiju Almira Rodriguesa za sudiju izvestioca umesto sudije Gjyljete Mushkolaj.

12. Dana 10. jula 2012. god., nakon razmatranja izveštaja sudije izvestioca, Veće za razmatranje je preporučilo Sudu neprihvatljivost zahteva.

Pregled činjenica

13. Podnosilac zahteva je 21. maja 2009. god. podneo Ministarstvu rada i socijalne zaštite – odeljenje penzijske administracije (OPAK) zahtev za penziju za lica sa ograničenim sposobnostima.
14. OPAK je 1. septembra 2009. god. (odlukom br. 5093399) odbio zahtev podnosioca zahteva, jer lekarska komisija je zaključila da „ne postoji potpuno i stalno ograničenje sposobnosti“.
15. Podnosilac zahteva se 13. oktobra 2009. god. žalio na odluku OPAK-a argumentujući da je „apsolutno nevažeća jer je doneta u suprotnosti sa postupkom propisanim u odredbama kosovskog Zakona za penzije za lica sa ograničenim sposobnostima i Zakona o upravnom postupku“. Podnosilac zahteva je takođe između ostalog tvrdio da ga komisija nije saslušala.
16. Dana 26. oktobra 2009. god., 28. oktobra 2009. god. i 16. maja 2010. god., podnosilac zahteva je zahtevao da pregleda, revidira i fotokopira spis predmeta (br. 5093399).
17. Komisija za žalbe OPAK-a je 23. oktobra 2009. god., (odlukom br. 5093399), odbila žalbu podnosioca zahteva uz obrazloženje da „ne postoji dovoljno dokaza da podnosilac zahteva postane pravosnažni korisnik penzije za lica sa ograničenim sposobnostima“. Takođe je navedeno da je „drugostepena lekarska komisija održala lekarske preglede u prisustvu podnosioca zahteva i u potpunosti ocenila lekarsku dokumentaciju“. Žalbena komisija OPAK je dalje navela da nije bilo dovoljno dokaza da ispunjava uslove da postane korisnik penzije za lica sa potpunim i trajnim nesposobnostima.
18. Najkasnije 29. oktobra 2009. god., OPAK je obavestio podnosioca zahteva da je „13. oktobra 2009. god. poslao žalbu, sa svim spisima Žalbenoj komisiji za ispitivanje svih tvrdnji iznetih u žalbi“.
19. Podnosilac zahteva je 17. novembra 2009. god. podneo zahtev za ispravku odluke br. 5093399 od 23. oktobra 2009. god. u odnosu na datum sastavljanja iste, koji je OPAK primio 20. novembra 2009. god. Istom prilikom podnosilac zahteva je postavio pitanje pregleda i fotokopiranja navedenog predmeta.
20. Dana 1. decembra 2009. god., OPAK je poslao dopis podnosiocu zahteva, sa referentnim brojem 345/2009, obaveštavajući ga o njegovom pravu na žalbu.
21. Najkasnije 21. i 30. aprila 2010. god. podnosilac zahteva je podneo zahtev Vrhovnom sudu za pregled i fotokopiranje predmeta A. br. 942/2009. Podnosilac zahteva je zasnovao svoj zahtev na članu 41. Ustava u vezi sa čl. 1, 3. i 60. ZUP u vezi sa članom 122. stavom 1. Zakona o parničnom postupku Republike Kosovo (2008/03-L006).

22. Dana 2. decembra 2010. god., podnosilac zahteva je uložio žalbu Vrhovnom sudu protiv odluke Žalbene komisije OPAK-a, na osnovu sledećeg.
23. Podnosilac je dalje zahtevao od Vrhovnog suda da "održi raspravu, (...) kako bi se bolje razjasnilo pitanje, treba dati dodatna objašnjenja u vezi sa saslušanjem stranaka da bi se izbegle protivrečnosti i doneti pravednu odluku na osnovu zakona".
24. Dana 24. marta 2010. god., Vrhovni sud "pronašao da je žalbeni zahtev neosnovan" i zaključio da (...) "tužitelj [podnosilac zahteva] ne ispunjava pravne uslove priznavanje zahtevanog prava".
25. Vrhovni sud je 21. i 30. aprila 2010. god. (Agj. br. 217/2010) obavestio podnosioca zahteva da je Vrhovni sud, nakon donošenja odluke, vratio predmet i odluku A. br. 942/2009 OPAK-u Ministarstvu rada i socijalne zaštite - Odeljenju penzijske administracije - Žalbenoj komisiji za penzije za lica sa ograničenim sposobnostima, sa sedištem u Prištini".

Pravni argumenti

26. Podnosilac zahteva je zasnovao svoju žalbu Vrhovnom sudu na sledećim osnovama: 1. Navedeni nije uspeo primeniti ili pogrešno primenio odrednice materijalnog prava, ili odrednice materijalnih pravila; 2. Osporena odluka je doneta od strane neovlašćene institucije; 3. U postupcima koji su prethodili donošenju osporene odluke donete od strane tužene institucije, on nije primenio proceduralne odredbe ili nije postupao prema proceduralnim pravilima, a posebno zato što činjenično stanje nije pravilno utvrđeno ili zato što je iz utvrđenih činjenica doneta pogrešna odluka u vezi sa činjeničnim stanjem; 4. Suštinska kršenja odredbi Evropske konvencije o ljudskim pravima".
27. Podnosilac zahteva je zaključio svoje tvrdnje navodeći da "osporena odluka sadrži kršenje odredbi iz člana 10. stav 1. tačka 3. Zakona o Upravom postupku u vezi sa članom 2. stavom 2, sa članom 3. stavom 2. tačke a), b), c), i d) Zakona o penzijama za lica sa ograničenim sposobnostima Kosova (...)".
28. Konačno, podnosilac zahteva je zahtevao od Vrhovnog suda "da odobri tužbeni zahtev kao osnovan; da potpuno poništi odluku br. 5093399 od 13. oktobra 2009. god. Žalbene komisije Odeljenja penzijske administracije Republike Kosovo, kao nezakonitu i vrati predmet na ponovni pretres ili Vrhovni sud Republike Kosovo bi trebalo da odluči o meritumu ovog administrativnog pitanja".
29. Sve u svemu, podnosilac zahteva iznosi brojne i različite tvrdnje:
 - a) u zahtevu, ali ne i u žalbi Vrhovnom sudu;
 - b) u žalbi Vrhovnom sudu, ali osporavajući zakonitost presude;
 - c) u žalbi Vrhovnom sudu, osporavajući povredu ljudskih prava.

Ocena prihvatljivosti

30. U ovom trenutku, Sud smatra prikladnim da se za ocenu tvrdnji i pravnih argumenata predstavljenih od strane podnosioca zahteva i ocenu prihvatljivosti podsetimo nekih relevantnih zakonskih odredbi.
31. Član 113. stav 1. i 7. Ustava, kojim je predviđeno da:
- 1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.*
 - 7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.*
32. Član 47. (2) Zakona propisuje da
- 2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva..*
33. Član 48. Zakona takođe propisuje da:
- Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori..*
34. Pored toga, pravilo 36. Poslovnika o radu predviđa sledeće
- 1. Sudu je dozvoljeno da rešava zahteve:*
 - a) samo ako su iscrpljena sva delotvorna pravna sredstva, koja su na raspolaganju po zakonu, protiv pobijene presude ili odluke,*
 - 2. Sud odbacuje zahtev kao oèigledno neosnovan kada zakljuèi:*
 - a) da zahtev nije prima facie opravdan, ili*
 - d) da podnosilac zahteva nije u dovoljnoj meri potkrepeo svoju tvrdnju.*
35. Konačno, član 48. Zakona predviđa da
- “Ustavni sud prima i procesuirá podneske (...) ukoliko utvrdi da su ispunjeni zakonski uslovi”.*
36. Stoga, podnosilac zahteva je obavezan da podnese zahtev Sudu “na zakonit način“, naime, “nakon iscrpljenja zakonom predviđenih pravnih sredstava” i “dovoljno potkrepi svoje tvrdnje”. Na kraju, Sud može razmatrati ovaj zahtev, “ukoliko utvrdi da su ispunjeni zakonski uslovi”.

a) Tvrđnje u zahtevu, ali ne i u žalbi Vrhovnom sudu

37. U toku upravnog postupka vođenog pri Odeljenju penzijske administracije Kosova (OPAK), dakle kako u prvostepenom postupku, tako i u drugostepenom postupku, a takođe i u postupku pred Vrhovnim sudom Kosova meni je suštinski prekršeno: a) pravo na pravično i nepristrasno suđenje, b) pravo na pristup javnim dokumentima, c) pravo na pravično i nepristrasno suđenje, d) pravo na zabranu mučenja, surovog, neljudskog i ponižavajućeg postupanja, e) pravo na lični integritet, f) pravo na jednaku zakonsku zaštitu bez diskriminacije, pravo na ljudsko dostojanstvo, g) pravo na direktnu primenu međunarodnih sporazuma i instrumenata i i) pravo na opšte principe. Ova prava su predviđena preambulom Ustava, tačnije stavom 3. preambule Ustava u vezi sa čl. 21, 22, 23, 24, 26, 27, 31, 41, 51. i 55. Ustava u vezi sa preambulom Univerzalne deklaracije, u vezi sa čl. 2.2 i 4. drugog dela Univerzalne deklaracije, u vezi sa čl. 9. trećeg dela, u vezi sa čl. 30. petog dela Univerzalne deklaracije, u vezi sa preambulom Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (u daljem tekstu Međunarodni pakt), u vezi sa čl. 6.1 Evropske konvencije o ljudskim pravima”.
38. Kao što se može videti iz gornjeg citata, podnosilac zahteva je u svom zahtevu naveo brojne ponovljene i različite tvrdnje koja nisu pokrenute pred Vrhovnim sudom, uključujući i tvrdnje o kršenju čl. 21. [Opšta načela], čl. 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], čl. 23. [Ljudsko dostojanstvo], čl. 24. [Jednakost pred zakonom], čl. 26. [Pravo na lično dostojanstvo], čl. 27. [Zabrana mučenja, surovog, neljudskog i ponižavajućeg postupanja] Ustava.
39. Međutim, uzimajući u obzir načelo subsidijarnosti i pravilo iscrpljenja sredstava, Sud može razmatrati samo tvrdnje pokrenute pred Vrhovnim sudom koji je konačna vlast koja može da interveniše.
40. Obrazloženje za iscrpljenje pravnih sredstava je da priušti nadležnim organima, uključujući i Vrhovni sud, mogućnost da spreče ili isprave navodnu povredu Ustava. Pravilo se zasniva na pretpostavci da će pravni poredak na Kosovu obezbediti efikasan pravni lek za kršenje ustavnih prava (vidi: *mutatis mutandis*, ESLJP, Selmouni protiv Francuske, br. 25803/94, odluka od 28. jula 1999. god.).
41. Dakle, podnosilac zahteva ,propuštanjem da preduzme proceduralne korake pred redovnim sudovima, naime pred Vrhovnim sudom, je odgovoran što je njegov slučaj proglašen neprihvatljivim, jer će se shvatiti kao odricanje od prava na dalji postupak osporavanja povrede. (vidi rešenje o neprihvatljivosti, slučaj br. KI 16/12, stav 25)
42. To znači da se sve tvrdnje ne iznete u žalbi Vrhovnom sudu neće razmatrati jer se podnosilac zahteva odrekao prava da se i dalje žali na njih.

b) Tvrđnje u žalbi Vrhovnom sudu, osporavajući zakonitost presude

43. Sud smatra da se osnov žalbi 1, 2 i 3 podnosioca zahteva Vrhovnom sudu odnosi izričito na zakonitost; nijedna od tih osnova se ne zasniva na povredi ljudskih

prava. U stvari, podnosilac zahteva tvrdi da presuda Vrhovnog suda „nije uspela primeniti, ili pogrešno primenila odredbe materijalnog prava, ili pravila materijalnog prava”; „da je doneta od strane neovlašćene institucije”; „nije primenila procesna pravila”; „Činjenično stanje nije utvrđeno na ispravan način”.

44. Sud naglašava da po Ustavu nije dužnost Ustavnog suda da se bavi činjeničnim ili zakonskim greškama (zakonitost) koje je navodno počinio Vrhovni sud, osim ukoliko su i kada su te greške mogle prekršiti Ustavom zaštićena prava i slobode (ustavnost). Tako da u konkretnom slučaju Sud ne treba delovati kao sud treće instance. Uloga redovnih sudova je da tumače i primene određena pravila procesnog i materijalnog prava (vidi, *mutatis mutandis*, García Ruiz protiv Španije [VK], br. 30544/96, stav 28, Evropski sud za ljudska prava [ESLJP] 1999-I).
45. Ustavni sud samo može razmotriti da li su dokazi predstavljeni na način, kao i da li je postupak uopšte, gledajući u potpunosti, izvršen na takav način da je podnosilac zahteva imao pravično suđenje (vidi, između ostalih izvora, izveštaj Evropske komisije o ljudskim pravima u slučaju Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva, zahtev br. 13071/87, usvojen 10. jula 1991. god.).

c) Tvrdnje u žalbi Vrhovnom sudu, osporavajući povredu ljudskih prava

46. Podnosilac zahteva je zasnovao svoju žalbu Vrhovnom sudu na „suštinskim povredama odredbi Evropske konvencije o ljudskim pravima”, ne navodeći u svojoj žalbi bilo kakvu odredbu Ustava ili Evropske konvencije. Osim toga nijedan argumenat ne podržava njegove tvrdnje. Žalba podnosioca zahteva, osim pukih indikacija, ne govori o ovom osnovu.
47. Ipak, kao što je i rečeno, podnosilac zahteva je u svom zahtevu istakao “povredu njegovog prava na pravično i nepristrasno suđenje, njegovog prava na pristup spisu predmeta, prava na zabranu mučenja, surovog, neljudskog i ponižavajućeg postupanja, njegovog prava na lično dostojanstvo, prava na jednaku zakonsku zaštitu bez diskriminacije, prava na ljudsko dostojanstvo, prava na direktnu primenu međunarodnih sporazuma i instrumenata i prava na opšte principe”.
48. Osim toga, podnosilac zahteva je nabrajao povrede “čl. 21, čl. 22. stav 1, 2. i 3. čl. 23, čl. 24. stav 1. i 2, čl. 26. stav 2. i 3, čl. 27, čl. 31. stav 1. i 2, čl. 41. stav 1. i 2, i konačno čl. 55. stav 1”. Očigledno sve ovo su članovi Ustava.
49. U skladu sa gore citiranim odredbama, tvrdnja o “suštinskim povredama odredaba Evropske konvencije o ljudskim pravima” pokrenuta pred Vrhovnim sudom i sada nastavak pred Ustavnim sudom, moraju biti “dovoljno potkrepljeni” da bi Sud primio i procesuirao zahtev.
50. Međutim, puke indikacije povrede prava i nabranja ustavnih zakonskih odredbi same po sebi nisu dovoljne za ispunjenje uslova zahteva “dovoljno potkrepljene”. Podnosilac zahteva u svojoj žalbi Vrhovnom sudu nije naveo koje su bile činjenice koje, analizirane pod određenim pravnim odredbama, bi mogle dovesti do zaključka da je bilo kršenja.

51. Sud smatra da podnosilac zahteva nije dovoljno potkrepio svoj zahtev o ustavnim osnovama i nije dokazao kako i zašto je Vrhovni sud povredio njegova prava zagaranovana Ustavom i Evropskom konvencijom, i nije obezbedio dokaze da su njegova prava bila povređena od strane Vrhovnog suda. Tako da, Ustavni sud ne može utvrditi kako i zašto su odgovarajuæi postupci pred Vrhovnim sudom na bilo koji naèin bili nepravedni ili arbitrarni (vidi mutatis mutandis, Shub protiv Litvanije, ESLJP Odluka o prihvatljivosti zahteva br. 17064/06 od 30. juna 2009. god.).
52. Prema tome, Sud je ustanovio da zahtev ne ispunjava uslove iz člana 46. Zakona i pravila 36.2. b) i d), i kao takav u skladu sa članom 48. Zakona ne može biti primljen i procesuiran.

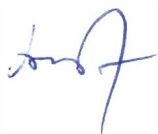
IZ TIH RAZLOGA

U skladu sa članom 113,7 Ustava, članom 27. Zakona o Ustavnom sudu i pravilom 36. Poslovnika o radu, Ustavni sud je jednoglasno

ODLUËIO

- I. DA ODBACI zahtev kao neprihvatljiv;
- II. Ova odluka æe biti dostavljena stranama i objavljena u Službenom listu, u saglasnosti sa članom 20. stavom 4. Zakona o Ustavnom sudu; i
- III. Ova odluka stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Almiro Rodrigues

Predsednik Ustavnog suda

Prof. dr Enver Hasani